

Lähes neljäsosalla ihmisistä EU:ssa on köyhyyden ja syrjäytymisen riski. Naisten ja miesten elinolot, köyhyyden taso ja reitit köyhyyteen ja köyhyydestä pois ovat erilaisia, ja ne myös vaihtelevat kunkin ihmisen elämänkaaren ajan. Nuorten (18–24-vuotiaat) osuus kaikista köyhistä EU:ssa on kymmenen prosenttia (!). Tässä elämänvaiheessa köyhyys- ja syrjäytymisriskissä ei ole juuri eroa naisten ja miesten välillä, mutta vanhemmalla iällä naiset maksavat selkeästi hinnan sukupuolten epätasa-arvosta. Heidän köyhyys- ja syrjäytymisriskinsä on paljon suurempi kuin ikääntyneiden miesten.

Köyhyyteen puuttuminen koko elämänkaaren ajan

Köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen poistaminen on erottamaton osa Eurooppa 2020 -strategiaa. Tämän sitoumuksen tavoitteena on, että vuoteen 2020 mennessä köyhyydessä elää vähintään 20 miljoonaa ihmistä vähemmän. Tavoitteen saavuttaminen aiheuttaa kuitenkin jäsenvaltioille haasteita. Köyhyydessä elävien ihmisten määrä on itse asiassa kasvanut vuodesta 2010 lähtien.

Naisilla on yleisesti suurempi köyhyysriski kaikissa ikäryhmissä. Heidän tulonsa ovat miesten tuloja pienemmät, he työskentelevät todennäköisemmin matalapalkkaisissa ja epävarmoissa töissä ja he pitävät urallaan taukoja hoivavelvoitteiden vuoksi. Tällainen elinikäinen epätasa-arvo aiheuttaa tuloeroja, taloudellista riippuvuutta ja köyhyysriskin kasvamisen, mikä näkyy selvimmin vanhemmalla iällä. Tämä on erityisen huolestuttavaa siksi, että naiset ovat EU:n ikääntyvässä väestössä enemmistöä.

Elämänkaarinäkökulmassa todetaan yhteydet ihmisen elämän eri vaiheiden välillä ja otetaan huomioon se, miten elämän eri käänneet johtuvat toisistaan ja vaikuttavat kussakin seuraavassa vaiheessa.

EU:n politiikassa tunnustetaan kasautuneen epätasa-arvon vaikutus ikääntyneiden naisten köyhyyden ja taloudellisen riippuvuuden riskiin. Euroopan komissio on toteuttanut tärkeitä toimenpiteitä sukupuolten välisen eläke-eron kuromiseksi umpeen. Se on myös kehottanut jäsenvaltioita puuttumaan naisten suurempaan osuuteen osa-aikatyössä ja suhteellisen hitaaseen tulokehitykseen, koska niillä voi olla haitallinen vaikutus eläke-etuuksiin.

(!) Tiedotteessa esitettyjen tietojen lähteenä ovat Eurostatin tilastot (EU:n työvoimatutkimus tai EU-SILC), 2014, ellei toisin ole mainittu.



Nämä aloitteet osoittavat, että elämänkaari- ja sukupuolinäkökulman ottaminen mukaan kaikkiin päätöksenteon vaiheisiin on olennaisen tärkeää, jotta naisten ja miesten tasa-arvo voitaisiin toteuttaa EU:ssa ja sen ulkopuolellakin.

Minkälaista on olla köyhä EU:ssa?

Naisten ja miesten köyhyys ei tarkoita pelkästään puutetta hengissä pysymiseen tarvittavista resursseista, vaan myös kansalaistoiminnan sekä sosiaalisen ja kulttuurisen toiminnan niukkuutta sekä sitä, että mahdollisuuksia poliittiseen osallistumiseen ja sosiaaliseen liikkuvuuteen on erittäin vähän. Eurooppa 2020 -kehyksessä köyhyys- ja syrjäytymisriskin käsite (AROE-aste) tarkoittaa elämistä kotitaloudessa, joka on ainakin yhdessä seuraavasta kolmesta tilanteesta:

- rahallisen köyhyyden riski
- vaikea aineellinen puute
- eläminen kotitalouksissa, joissa työssäkäyntiaste on alhainen.

Nuorilla on EU:ssa suurin köyhyysriski

Köyhänä varttumisella voi olla elinikäisiä vaikutuksia. Tällä hetkellä EU:ssa lähes viidesosa (19 %) köyhistä on alle 16-vuotiaita lapsia. Se tarkoittaa, että lähes 23 miljoonaa lasta elää köyhissä kotitalouksissa.

Taluskriisi on vaikuttanut erityisen ankarasti nuoriin naisiin ja miehiin, ja siksi heidän köyhyysriskinsä on EU:ssa suurin. Vuonna 2014 noin kolmasosalla 18–24-vuotiaista nuorista oli köyhyys- tai syrjäytymisriski, ja naisilla riski oli hieman miehiä suurempi.

Monilla nuorilla on todennäköisesti vaikeuksia löytää työtä opintojen päättämisen jälkeen. Nuorten (15–24-vuotiaiden) työttömyysaste on merkittävän korkea: se on noin 20 prosenttia sekä naisilla että miehillä (vuonna 2014 miehillä 23 prosenttia ja naisilla 21 prosenttia), kun se koko väestön osalta on kymmenen prosenttia.

Monet nuoret pysyvät köyhinä työssä käymisestä huolimatta. He ovat muita ikäryhmiä todennäköisemmin epävarmoissa töissä etenkin, jos he ovat keskeyttäneet koulun. Lähes puolet 20–24-vuotiaista naisista ja kolmasosa samanikäisistä miehistä (opiskelijoita lukuun ottamatta) on epävarmassa työsuhteessa^(?). Vuonna 2014 niiden ihmisten osuus, joilla työssä käymisestä huolimatta oli rahallisen köyhyden riski (työssä käyvien köyhyys), oli 18–24-vuotiaista nuorista naisista 15 prosenttia ja samanikäisistä nuorista miehistä 12 prosenttia. Nämä luvut olivat työssä käyvien köyhyden osalta kaikista ikäryhmistä korkeimmat. Edelleen



Sukupuolten ero köyhyden suhteen alkaa kasvaa vanhemmalla iällä ja suurimmillaan 75-vuotiailla ja sitä vanhemmilla ihmisillä.

vanhempiansa luona asuvat tai näiden taloudellisesti tukemat nuoret ovat muita paremmin suojassa köyhydeltä.

Ikääntyneillä naisilla epätasa-arvo kestää koko elämän

Sukupuolten ero köyhyden suhteen alkaa kasvaa vanhemmalla iällä ja on suurimmillaan 75-vuotiailla ja sitä vanhemmilla ihmisillä (22 prosentilla naisista ja 15 prosentilla miehistä on köyhyden ja syrjäytymisen riski). Sukupuolten epätasa-arvo vähentää naisten taloudellista riippumattomuutta koko elämän ajan ja lisää sen todennäköisyyttä, että heistä tulee myöhemmin köyhiä. Naisilla on työmarkkinoilla monia erilaisia haasteita, muun muassa seuraavat:

- keskimääräinen työllisyysaste jatkuvasti miesten astetta alhaisempi
- osa-aikaisen työsuhteen korkea todennäköisyys (naisilla 32 prosenttia ja miehillä kahdeksan prosenttia)

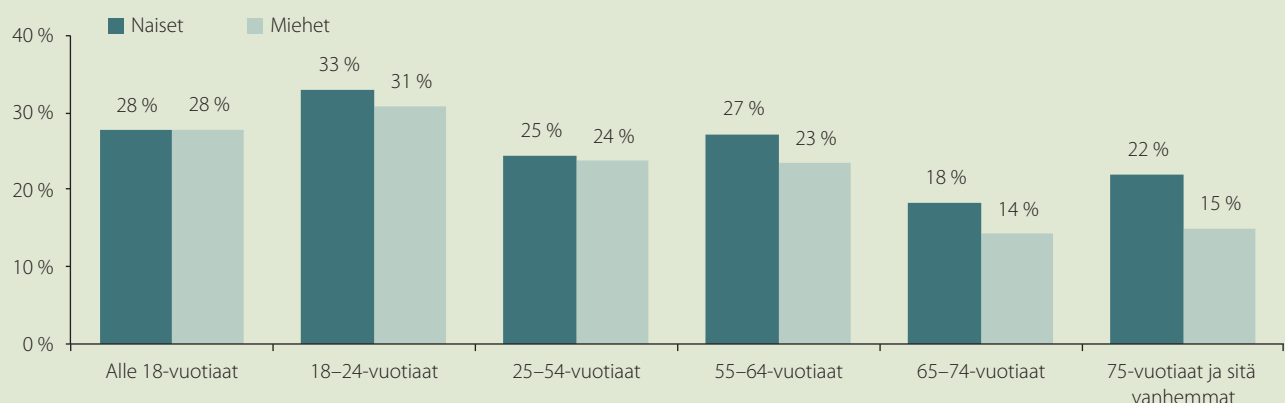
- ylliedustus aloilla, joilla palkka on tavallisesti matalampi ja joilla on huonot uramahdollisuudet tai tulojen kasvu on hidasta
- suurempi epävarman työsuhteen riski.

Lisäksi naiset lähtevät työmarkkinoilta miehiä aiemmin, erityisen suurina määrinä ennen eläkeikää (työvoiman ulkopuolella olevien osuus 55–64-vuotiaista naisista on 52 prosenttia, kun taas saman ikäryhmän miehillä se on 36 prosenttia).

Naisten asemaan työmarkkinoilla vaikuttavat huomattavasti myös hoivavelvoitteet ja muut perheeseen liittyvät velvollisuudet, joista ei useinkaan makseta korvausta, jotka ovat aliarvostettuja ja jotka jakautuvat epätasaisesti. Tämä koskee koko heidän työelämänsä, myös vanhemmalla iällä. Lähes kymmenen prosenttia

(?) EIGE (2017, tulossa), Sukupuoli, osaaminen ja epävarma työ EU:ssa, tutkimusmuistio.

Kaavio 1: Köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste (AROE-aste) sukupuolen ja ikäryhmän mukaan (EU:n 28 jäsenvaltiota vuonna 2014)



Lähde: Eurostat, EU-SILC (ilc_peps01).

50-vuotiaista ja sitä vanhemmista naisista ilmoittaa, että he ovat perheen tai hoivavelvoitteiden vuoksi poissa työmarkkinoilta eivätkä hae töitä. EU:n 28 jäsenvaltiossa naisten työelämä on 5,1 vuotta miesten työelämää lyhyempi. Se johtuu työelämän aikaisista urakatkoksista sekä varhaisemmasta poistumisesta työmarkkinoilta.

Tällaiset työolot ja uramallit johtavat naisten vähäiseen taloudelliseen riippumattomuuteen koko heidän elämänsä ajan ja etenkin iäkkäämpänä ja alentavat siten eläkkeitä. Vuonna 2014 sukupuolten keskimääräinen eläke-ero EU:ssa oli jopa 40 prosenttia ⁽⁹⁾.

Mitä ikääntyneiden naisten köyhyysriskin vähentämiseksi voidaan tehdä?

Lisätään naisten taloudellista riippumattomuutta koko elämänsä ajan

Sukupuolten epätasa-arvo työmarkkinoilla, työ- ja yksityiselämää tasapainottavien toimenpiteiden puuttuminen ja palkattoman hoiva- ja kotityön epätasa-arvoinen jakaminen ja aliarvostus heikentävät järjestelmällisesti naisten taloudellista riippumattomuutta, ja niihin on puututtava. Naisten koko elämänsä ajan kokeman epätasa-arvon vaikutukset näkyvät erityisen selvästi vanhemmalla iällä, jolloin naiset altistuvat miehiä huomattavasti yleisemmin köyhyys- ja syrjäytymisriskille. Sukupuoli- ja elämänsäajan näkökulman ottaminen mukaan päätöksentekoon on tärkeää naisten taloudellisen riippumattomuuden lisäämiseksi ja elinikäisen epätasa-arvon torjumiseksi pitkällä aikavälillä.

Toinen iäkkäämpiä ihmisiä työmarkkinoilta pois työntävä tekijä on ikäsyrjintä, joka seksisiin yhdistettynä merkitsee ikääntyneille naisille vähintään kaksinkertaista haastetta.

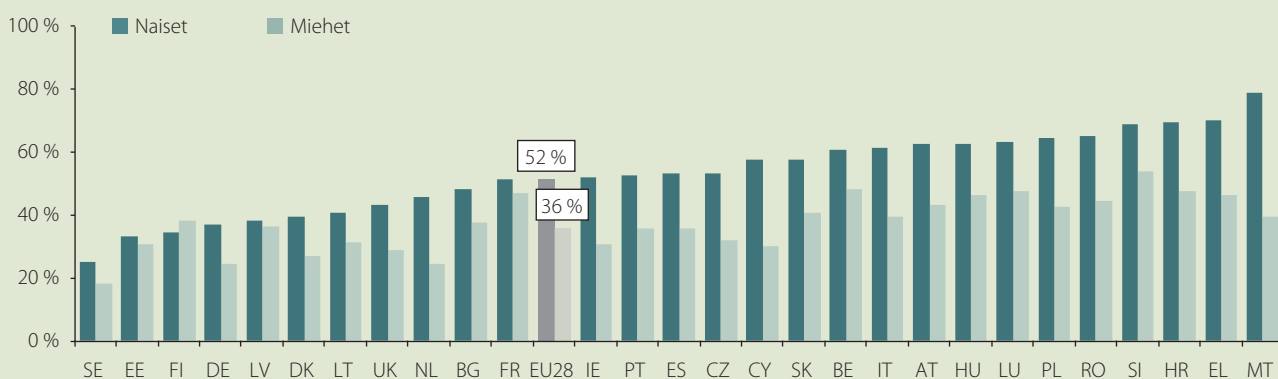
Naisten koko elämänsä ajan kokeman epätasa-arvon vaikutukset näkyvät erityisen selvästi vanhemmalla iällä.



Think, Act, Report -aloite suunniteltiin estämään työpaikkasyrjintää, muun muassa ikään ja sukupuoleen perustuvaa syrjintää. Se on Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen esittämä ja yksi EIGEn hyväksi käytännöiksi havaitsemista. Aloitte kannustaa yrityksiä ajattelemaan työvoimansa sukupuolten tasa-arvoa, erityisesti työhönoton, työssä pysymisen, ylennysten ja palkan osalta. Hyvistä käytännöistä on lisätietoa EIGEn verkkosivustolla.

⁽⁹⁾ Euroopan komissio (2016), Report on Equality between Women and Men 2015, saatavissa osoitteessa http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/annual_reports/2016_annual_report_2015_web_en.pdf

Kaavio 2: Iäkkäiden ihmisten osuus työvoiman ulkopuolella olevista sukupuolen mukaan (55–64-vuotiaat vuonna 2014)



Lähde: Eurostat, LFS (lfsa_ipga).

Mukautetaan sosiaaliturvajärjestelmiä nykyisiin haasteisiin

Sosiaaliturvajärjestelmillä ja köyhyydenvastaisilla toimintalinjoilla on puututtava uusiin haasteisiin, kuten väestön ikääntymiseen, perherakenteiden muuttumiseen, uusiin muuttoliikevirtoihin sekä työmuotojen ja -olojen muuttumiseen. Niillä on tietenkin taattava riittävä taloudellinen suoja perinteisten työmuotojen osalta koko elämänkaaren ajan, mutta lisäksi niissä on otettava huomioon palkatonta hoivatyötä tekevät, epätyypillisessä tai epävarmassa työsuhteessa olevat ja hoivavelvoitteiden vuoksi uransa keskeyttäneet henkilöt.

EU:n talouspolitiikan vuotuinen tarkistus (EU-ohjausjakso) tarjoaa tilaisuuden vahvistaa sukupuolten tasa-arvoa entisestään koko elämänkaaren ajan käsittelemällä sukupuolten tasa-arvoa eläkejärjestelmissä. Yksi esimerkki voisi olla asianmukainen korvaus hoivajaksoista sekä naisille että miehille ja sen varmistaminen, että itsenäisillä ammatinharjoittajilla, työvoiman ulkopuolella olevilla, työttömillä tai epätyypillisessä työsuhteessa olevilla on yhdenvertainen pääsy valtion eläkejärjestelmiin. Iäkkäiden ihmisten turvallisuus edellyttää, että julkisesti tarjottavia sosiaalipalveluja, myös terveydenhoitoa ja pitkäaikaishoitoa, on saatavilla ja että pääsy niihin taataan.

Edistetään synergiaa eri politiikanaloilla ja niiden välillä

Köyhyyden syissä ja kokemuksissa on hyvin paljon vaihtelua erilaisissa naisten ja miesten ryhmissä, kuten nuorilla ja iäkkäillä, maahanmuuttajaväestöllä, yksinhuoltajilla, romaneilla tai vammaisilla. Eri politiikanalat voivat tukea toinen toistaan, jolloin voitaisiin vahvistaa synergioita köyhyydenvastaisten strategioiden ja talous- ja sosiaalipolitiikan, kuten sukupuolten tasa-arvoon, työllisyyteen, verotukseen, perheeseen ja asumiseen liittyvien politiikanalojen välillä. Tämä voisi auttaa puuttamaan tehokkaammin köyhyyden ja syrjäytymisen perussyihin. Esimerkiksi työttömyysetuuskien tarjoaminen voi suojella ihmisiä paremmin köyhyydeltä, kun niitä täydennetään toimenpiteillä, jotka auttavat ihmisiä pääsemään takaisin työmarkkinoille. Näitä toimenpiteitä voidaan vahvistaa edelleen tarjoamalla hoivapalveluja lapsille, iäkkäille huollettavina oleville, sairaille tai vammaisille henkilöille.

Lisää tietoa EIGEstä

- **Sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamisen foorumi** tarjoaa päätöksentekijöille neuvontaa ja välineitä tarkoituksena sisällyttää sukupuolinäkökulma köyhyydenvastaisiin toimintalinjoihin. "Köyhyydellä" on foorumissa erityisjaosto.
- **Sukupuoltilastojen tietokannassa** on uusimmat luvut sukupuolesta ja köyhyydestä EU:ssa. Eri jäsenvaltioita koskevat tiedot ovat keskenään vertailukelpoisia.
- **Resurssi- ja dokumentaatiokeskuksesta** saa linkkejä julkaisuihin köyhyydestä koko elämänkaaren ajan. Ne löytyy helposti hakusanatoiminnolla.

EIGE tuottaa säännöllisesti raportteja, joissa tarkastellaan Pekingin toimintaohjelman (BPfA) eri alueita Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajavaltioiden pyynnöstä. Tämä tiedote perustuu puheenjohtajavaltio Slovakian (2016) pyynnöstä laadittuun raporttiin köyhyydestä, sukupuolesta ja risteävästä epätasa-arvosta (Poverty, gender and intersecting inequalities in the EU). Siinä selvitetään, millaista edistystä on saavutettu vuosina 2007–2014 naisten köyhyyden lieventämisessä verrattuna miehiin sekä erityisten riskiryhmien, kuten yksinhuoltajien, vammaisten, maahanmuuttajien ja romanien köyhyyden lieventämisessä.

Muiden tuoreimpien raporttien sisältö:

- Sukupuolten tasa-arvo vallankäytössä ja päätöksenteossa (2016)
- Sukupuolten väliset erot eläkkeissä EU:n alueella (2015).
- Sukupuolten tasa-arvo ja taloudellinen riippumattomuus: osa-aikatyö ja itsenäinen ammatinharjoittaminen (2014).

Kaikkiin EIGEn aikaisempiin BPfA-raportteihin ja julkaisuihin voi tutustua osoitteessa <http://eige.europa.eu/monitoring-the-bpfa>



Euroopan tasa-arvoinstituutti

Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE) on EU:n tasa-arvoasioiden tietokeskus. EIGE tukee poliittisia päättäjiä ja kaikkia asiaan liittyviä elimiä niiden pyrkimyksissä naisten ja miesten välisen tasa-arvon toteuttamiseen kaikkialla Euroopassa tarjoamalla heille erityisasiantuntemusta sekä vertailukelpoisia ja luotettavia tietoja sukupuolten tasa-arvosta Euroopassa.

© Euroopan tasa-arvoinstituutti, 2017
Jäljentäminen on sallittua, jos lähde mainitaan.
Kuvat: Shutterstock



Euroopan tasa-arvoinstituutti
Gedimino pr. 16.
LT-01103 Vilna
LIETTUA

Yhteystiedot

<http://eige.europa.eu/> 
facebook.com/eige.europa.eu 
twitter.com/eurogender 
youtube.com/user/eurogender 
eige.sec@eige.europa.eu 
 +370 52157444 

Print: MH-06-16-074-FI-C 978-92-9470-161-9 10.2839/51604
 PDF: MH-06-16-074-FI-N 978-92-9470-168-8 10.2839/493230